

Розділ II

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Лариса КРИВЕНКО

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ФІРМ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС

Резюме: *Сучасна концепція інвестиційної стратегії фірм передбачає обґрунтування нової інтегрованої теорії фірми як мікроспільноти, зорієнтованої на використання ефекту мультиплікатора, підсилюючого роль міжфірмових злиттів у прискоренні інтеграційних процесів України в ЄС*

Ключові слова: *інвестиційна стратегія фірми, мультиплікаційний ефект, внутрішня структура фірми, принцип адаптивності затрат, горизонтальна та вертикальна інтеграція.*

Стійкий розвиток інтеграційних процесів в рамках ЄС відкриває можливість пошуку нових підходів до фундаментального обґрунтування концепції інвестиційної стратегії фірми, яка органічно включається в інтеграційні процеси з іншими фірмами на мікро- і макрорівнях. Переваги інтеграції полягають не в тому, що неінтегровані фірми позбавлені можливості технологічної економії (на організації поточного виробництва), а в тому, що інтеграція гармонізує інтереси (примиряє відмінності) і дозволяє користуватися ефективним процесом вирішення стратегічних проблем.

Значного успіху в активізації інтеграції інвестиційної діяльності фірм ЄС можна досягти через розробку і реалізацію відповідної стратегії, зорієнтованої на ефект використання принципу мультиплікатора. Це дає можливість враховувати взаємозв'язок галузей, а в межах фірми - її підрозділів. Мультиплікаційний ефект виникає в тому випадку, коли галузь (підрозділ) виступає генератором активної інвестиційної діяльності у взаємопов'язаних видах виробництва.

Незважаючи на безперечну важливість перебудови світової економіки, розробка економістами теорії фірми в аспекті інтеграційних процесів виявилась недостатньою, бо їх головним завданням було створення теорії ринків. Виходячи з цього, в економічній науці назріла проблема формування нової інтегральної теорії фірми.

Деякі економісти розглядають фірму як цілісну одиницю, не вдаючись до аналізу її внутрішньої структури і абстрагуючись від її групових інтересів. У класичній політекономії фірма виступала як сфера повноважних рішень індивіда: вона розглядала «економічну людину» як персоніфікацію фірми.

Представники неокласичної школи (А. Маршалл, А. Пігу) представляють фірму як деперсоніфіковану «економічну людину». Тим більше, зміцніла передумова про раціональність економічних дій.

Фірма з її могутнім технічним апаратом і ресурсними можливостями уявляється як суперраціональний суб'єкт.

Лариса Володимирівна Кривенко, докт. екон. наук, проф. Полтавський технічний університет, Україна.

Складна внутрішня структура фірми знаходилась в центрі уваги засновників інституціональної економічної теорії (К. Роуз, Дж. Коммонс). Але, на жаль, їх ідеї не стали невід'ємною частиною інструментарію економістів. Еволюційна теорія фірми (А. Чандлер) стверджує, що «одиницею аналізу повинна бути сама фірма, а не трансакції або контрактні відносини, в які вона вступає». В цій теорії акцентується увага на безперервному динамічному процесі пристосування фірми до змінних умов через реорганізацію власних ресурсів. Фірмам (їх менеджерам) притаманний раціоналізм, який допомагає формувати ринкові стратегії і перебудовувати їх структуру.

В умовах швидкозмінних ситуацій на ринку важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності фірм відводиться принципу адаптивності затрат. Під адаптивними затратами розуміються всі затрати, які пов'язані з пристосуванням інвестора до нового інвестиційного середовища. Як адаптивна соціально-економічна система, фірма характеризується наявністю колективної мети, стійким, узгодженим раціональним порядком. Вона формується в умовах сильної залежності від зовнішнього середовища і виступає інструментом адаптації до його змін. З цієї точки зору фірма стає стабілізуючою силою, яка протистоїть несподіванкам, породженим відхиленням окремих суб'єктів від раціональної лінії поведінки.

Внутрішньофірмова організація діяльності виступає у вигляді рухомої системи взаємодій і узгоджень, які призводять до тимчасових угод і кристалізуються в конвенціях і правилах. У процесі торгів і взаємних угод між фірмами виникають складні відносини, але рамки цих взаємних угод постійно переглядаються, і фірма постає на світовому ринку як продукт безперервного творення, її структура реконструюється, що веде до вдосконалення стратегії.

Провідний курс фірми треба розглядати як результат свідомого вибору вищим управлінським персоналом головних (пріоритетних) перспективних напрямків розвитку, здійсненого на основі всебічного врахування внутрішніх і зовнішніх факторів.

Фірма ставить за мету максимізувати прибуток, узгоджуючи при цьому інтереси різних суб'єктів конкурентного ринку. Вона являє собою Мікроспільноту, в якій відтворюються відносно стійкі системи економічної діяльності. Тут господарські колективи не лише реалізують свої інтереси на мікрорівні, але і включаються в процес спеціалізації, інтернаціоналізації. Безумовно, фірма своєю господарською діяльністю безпосередньо повинна брати участь у забезпеченні динамічного розвитку світової економіки і міжнародного поділу праці. Ріст масштабів міжнародного поділу праці базується на горизонтальній і вертикальній інтеграції виробничої, дослідницької, збутової діяльності фірм та підрозділів, зосереджених у різних частинах світу. У Європі американські компанії прагнуть ефективніше скористатися результатами процесу інтеграції в рамках ЄС, що знайшло вираз в реструктуризації та інтенсифікації міжнародної економічної взаємодії.

На даний час фірми мають ширший спектр можливостей для опанування зарубіжних ринків. Все більша їх кількість, особливо в технічно передових галузях, з самого початку орієнтуються на діяльність в масштабах не окремих країн, а крупних регіонів і світу в цілому. Формується внутрішньокорпоративна система міжнародного поділу праці, в якій окремі підрозділи можуть бути розташовані будь-де, лише б це сприяло підвищенню прибутковості фірми в цілому.

Аналіз конкурентних відносин між фірмами-новаторами, які створюють новий товар в аспекті стратегічного підходу, дозволяє обґрунтувати нові риси і методи інвестиційної діяльності. Фірма повинна взяти курс на створення і підтримку інвестиційної стратегії для досягнення справжньої міжнародної переваги, що співставляється з кращими конкурентами, які ведуть діяльність у всьому світі. Якщо ж місцем базування інвестицій фірми виявляється країна з несприятливими умовами, то це ставить під сумнів фундаментальні стратегічні інтереси. Нині інвестиційна діяльність фірми оформляється як галузь бізнесу, формується інвестиційний ринок, об'єктивно діють нові критерії відбору інвестиційних проектів і оцінки їх ефективності. Інвестиційний процес відбувається у рухомішому середовищі, де діє фактор невизначеності і ризику.

Міжнародна інвестиційна стратегія фірми посилює роль міжфірмових злиттів в інтеграційних процесах, що стає однією з основних причин рекордного обсягу прямих іноземних інвестицій.

Новітні тенденції в системі міжнародного інвестування фірм мають величезне значення для України, у якій ще немає автоматичного регулятора інвестиційної активності та належного виходу у світову економіку.

Ефективне включення України до Європейської системи інтеграційних процесів вимагає активного залучення крупномасштабних зарубіжних інвестицій. Згідно з оцінками уряду, потреба України в прямих іноземних інвестиціях складає майже 8 млрд. доларів в рік протягом наступних п'яти років.

Вибір української інвестиційної стратегії передбачає диференційований підхід: де залучати іноземні інвестиції, а де розраховувати лише на вітчизняні джерела. На нашу думку, необхідне

оптимальне поєднання державного і недержавного підходів до інвестування. На випадок посилення недержавних інвестицій, основним джерелом повинні стати власні і залучені кошти фірм.

Актуальною проблемою сучасної економіки України є стимулювання притоку приватних інвестицій міжнародних фінансових інститутів. Ми напередодні шостої річниці незалежності України, а за цей час близько одного млрд. доларів приватних зарубіжних інвестицій надійшло до її економіки. Необхідна розробка широкого діапазону критеріїв для оцінки інвестиційних можливостей і наукового обґрунтування ефективності залучення іноземних інвестицій.

Література

1. Теория фирмы / Под ред. В.М. Гальперина. Санкт-Петербург, 1995.
2. Ворст. П. Ревентлоу. Экономика фирмы. М., 1994.
3. Рональд Дж. Эренберг, Роберт С. Смит. Современная экономика труда. Теория и государственная политика. МГУ, 1996.
4. Инвестиции в Украине. Под ред. С.И. Вакарина. (МВФ). К., 1996.

Роланд АЙЗЕН

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Швидкий перехід колишніх соціалістичних країн до ринкової економіки і обов'язкові та закономірні реформи нададуть можливість ринкам страхування у Центральній та Східній Європі розвиватися і значно розширитися впродовж кількох наступних років.

Для того, щоб розглянути розвиток сфери страхування, доцільно спочатку звернути увагу на макроекономічний рівень, або, інакше кажучи, на фінансову стабільність економіки. Тому здорова макроекономічна та структурна політика є необхідною для стабільності фінансової системи і для того, щоб попередити, чи хоча б обмежити, виникнення серйозного фінансового дисбалансу, оманливих цінових сигналів та викривлень у стимулах.

У інтегрованій економіці стабільність фінансового сектора досягається лише на конкурентних ринках. Тому, якщо вірно те, що розвиток країн, що розвиваються, відбувається завдяки провідній ролі пропозиції (див. Jung, 1986), тоді особливу увагу варто приділити структурним, фінансовим та технічним обмеженням, які мають значний вплив на можливості пропозиції страхових компаній. Цими факторами є невеликий розмір місцевих ринків, недостатня капіталізація страхових компаній, нестача відповідного досвіду і кваліфікованого персоналу (див. Oustreville, 1996, для Центральної Америки).

У доповіді на конференції буде представлено структуру ринків страхування для економіки перехідного типу, з'ясовано економічне значення ринків страхування та фактори, що сприяють їх зростанню, насамперед економічний і фінансовий розвиток країн перехідної економіки (див. Eisen, 1997).

Література

1. Eisen. Deregulation and Market Entry: The EU experience in Insurance and Its Implication for Mercosur Insurance Markets, manuskript 1997.
2. Jung. Financial Development and Economic Growth: International Evidence, in: Economic Development and Cultural Change, 34 (1986), 333-346.
3. Oustreville, Trade in Insurance in the Central-America Common Market, in: The World Economy 19 (1996), 575-593.

Роланд Айзен, д-р, проф. Університет Франкфурту-на-Майні, Німеччина.